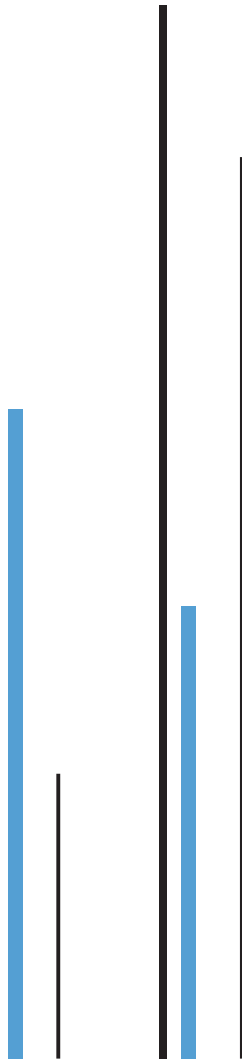

De vraag naar studentenhuisvesting

En het effect daarop van de
kabinetsmaatregelen Hoger Onderwijs

De vraag naar studentenhuisvesting

**En het effect daarop van de kabinetsmaatregelen
Hoger Onderwijs**

Uitgevoerd in opdracht van Ministerie Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

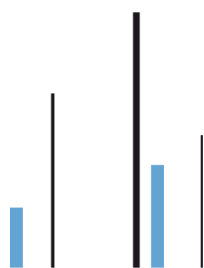
Co Poulus, Maarten Vijncke

Definitieve versie: Maart 2014 | r2013-0056CP | 13207-OVO

ABF Research | Verwersdijk 8 | 2611 NH | Delft | 015 - 27 99 300

Copyright ABF Research 2013

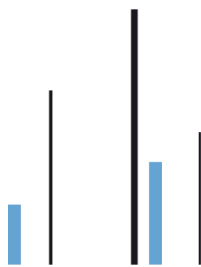
ABF Research heeft dit rapport met zorg samengesteld. ABF Research aanvaardt geen aansprakelijkheid voor type- of drukfouten of andere onvolkomenheden. Voor gebruik van (onderdelen van) dit rapport is goedkeuring door ABF Research vereist.

Inhoudsopgave

Samenvatting	1
1 Inleiding	5
1.1 Effecten kabinetsmaatregelen op Hoger Onderwijs	5
1.2 Responsverantwoording	6
2 Effecten op gedrag in bachelorfase	7
2.1 Vraagstelling	7
2.2 Effect op het studiegedrag	7
2.3 Effect op het studietempo	8
2.4 Effect op het woongedrag	8
2.5 Effect op de inkomsten	8
2.6 Regionale verschillen.....	9
2.7 Te verwachten gedragsreacties	10
3 Effecten op gedrag in masterfase	11
3.1 Vraagstelling	11
3.2 Effect op het studiegedrag	11
3.3 Effect op het studietempo	12
3.4 Effect op het woongedrag	12
3.5 Effect op de inkomsten	12
3.6 Regionale verschillen.....	13
3.7 Te verwachten gedragsreacties	13
4 Effecten afschaffing OV studentenkaart	15
4.1 Vraagstelling	15
4.2 Effect op het studiegedrag	15
4.3 Effect op het studietempo	15
4.4 Effect op het woongedrag	16
4.5 Effect op de inkomsten	16
4.6 Regionale verschillen.....	17
4.7 Te verwachten gedragsreacties	17
5 Combinatie sociaal leenstel en afschaffing van de OV studentenkaart	19
5.1 Effect op studiegedrag	19
5.2 Effect op studietempo, inkomsten en woongedrag	19
Bijlage A: Respons verantwoording	21
Bijlage B: Aanvullende tabellen bachelorfase	23
Bijlage C: Aanvullende tabellen masterfase	27
Bijlage D: Aanvullende tabellen OV maatregelen	31
Bijlage E: Aanvullende tabellen combinatie van maatregelen	35

Samenvatting

Voor u ligt de rapportage van een onderzoek naar de mogelijke effecten van de invoering van kabinetsmaatregelen in het Hoger Onderwijs op de vraag naar studentenhuysvesting. Het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) is opdrachtgever van dit onderzoek. Met dit onderzoek wordt beoogd de validiteit en bruikbaarheid te verhogen van de Landelijke Monitor Studentenhuisvesting, waarvan Kences de initiator en opdrachtgever is. BZK draagt hiermee conform het Actieplan Studentenhuisvesting 2011-2016 bij aan het opbouwen van een kwalitatief hoogwaardige kennisinfrastructuur op het vlak van de studentenhuysvesting in Nederland.

Mogelijke invoering sociaal leenstelsel en afschaffing OV studentenkaart

Het kabinet overweegt twee maatregelen voor het Hoger onderwijs: (1) invoering van een sociaal leenstelsel voor zowel de bachelorfase als de masterfase en (2) de afschaffing van de OV studentenkaart. Wat het effect van deze maatregelen op studentenaantallen en het gedrag van studenten zou kunnen zijn, wordt hier globaal in beeld gebracht op basis van een enquête onder studenten.

Deze enquête is uitgezet onder studenten die eerder in 2013 meegedaan hebben aan de Landelijke Kences Monitor Studentenhuisvesting. Aan die landelijke monitor hebben in totaal 30.000 studenten meegedaan. Ongeveer de helft van deze respondenten gaf aan benaderbaar te zijn voor vervolg onderzoek. Deze 15.000 studenten zijn begin september benaderd met een nieuwe vragenlijst. Ruim 6000 studenten hebben op dat verzoek positief gereageerd. Op basis van die 6000 ingevulde vragenlijsten wordt hier gerapporteerd. Aan de studenten is de navolgende introductie meegegeven:

“We willen je graag een aantal vragen stellen over de keuzes die jij gemaakt zou hebben indien deze maatregelen al ingevoerd zouden zijn. Je wordt gevraagd aan te geven of je in dat geval andere keuzes zou maken of gemaakt zou hebben.”

Presentatie en interpretatie van de uitkomsten

In dit verslag is er bewust vanaf gezien om de antwoorden die gegeven zijn “snel” om te rekenen in aantallen studenten. Daarvoor zou meer tijd nodig zijn, namelijk om de variatie in de antwoorden op een verantwoorde wijze te vertalen in gedragsreacties van verschillende groepen studenten: HBO versus WO studenten, jonge studenten komende vanaf een middelbare school versus studenten die via MBO of HBO verder studeren. Dit betekent dat dit onderzoek zich beperkt tot het in beeld brengen van een eerste orde van grootte.

De onderzoekspopulatie voor dit onderzoek is feitelijk immers de groep jongeren die dit jaar of komende jaren de afweging maakt te gaan studeren. Dit onderzoek beperkt zich om praktische redenen tot uitspraken op basis van jongeren die de afgelopen jaren al besloten hebben te gaan studeren.

Leenstelsel bachelorfase

Gemiddeld geeft 10% van de studenten aan dat ze niet zouden zijn gaan studeren als een sociaal leenstelsel al bestaan zou hebben. Onder bepaalde groepen studenten (vooral oudere HBO-ers) is dit percentage beduidend hoger; bij jonge studenten is het percentage duidelijk lager.

Degenen die ondanks invoering van een sociaal leenstelsel toch zouden zijn gaan studeren, is gevraagd wat het effect zou zijn op hun studietempo, woongedrag en inkomsten. Zij verwachten over het algemeen weinig verandering in studietempo (dat geldt voor bijna 80% van de studenten). Wel blijkt dat nogal wat studenten vaker en/of langer thuis zullen blijven wonen of zelfs weer terugverhuizen naar het ouderlijk huis (tezamen 55%). Daardoor kan de vraag naar studentenhuysvesting aanzienlijk ingeperkt worden. En waar het gaat om de inkomsten, blijken studenten deze maatregel op te vangen door zowel meer geld te lenen bij DUO (ruim de helft) als ook zelf meer te gaan verdienen (eveneens ruim de helft).

Leenstelsel masterfase

Invoering van een sociaal leenstelsel in de masterfase lijkt in grote lijnen een zelfde effect te hebben als invoering in de bachelorfase. Opnieuw zal een aantal studenten in dit geval een deel van de studie niet gaan volgen. Vooral HBO studenten, geven dit antwoord: 40 tot 50% (van de HBO studenten die aangegeven hebben mogelijk wel een master te gaan doen) geeft aan dan af te zien van een master. Bij de WO studenten geeft 12% aan in dat geval af te zien van een master.

Degenen die desondanks toch een master gaan volgen, verwachten net als bij de bachelorfase weinig verandering in hun studietempo. Verder zou een flink deel van de wat oudere masterstudenten (40%) langer thuis blijven wonen. Opnieuw komt hieruit naar voren dat de vraag naar studentenhuysvesting in aanzienlijke mate omlaag zou kunnen gaan. Bovendien is er het signaal dat een deel van de studenten goedkopere woonruimte zal gaan zoeken. Tenslotte blijft de reactie van de studenten waar het gaat om de inkomsten in meerderheid zo dat men mogelijke bezuinigingen op de masterfase met name opvangt door meer geld te lenen bij DUO dan wel extra geld te gaan verdienen.

OV studentenkaart

Afschaffing van de OV studentenkaart zal, net als afschaffing van de basisbeurs, van invloed zijn op het studiegedrag; maar het effect op de behoefte aan studentenhuysvesting zou wel eens volstrekt anders kunnen uitpakken. Gemiddeld geeft net als bij een sociaal leenstelsel in de bachelorfase circa 10% van de studenten aan, dat ze in dat geval niet zouden zijn gaan studeren.

Maar waar het gaat om het woongedrag pakt deze maatregel duidelijk anders uit. Waar afschaffen van de basisbeurs in bachelor- en/of masterfase kan leiden tot een afname van de vraag naar studentenhuysvesting, zou het afschaffen van de OV studentenkaart eerder voor het omgekeerde kunnen zorgen. Een behoorlijk aantal studenten geeft namelijk aan in dat geval juist eerder uit huis te gaan (25%), dichter bij het ouderlijk huis te gaan studeren (25%) en/of juist te verhuizen naar de stad waar de studie aangeboden wordt (ruim 40%).

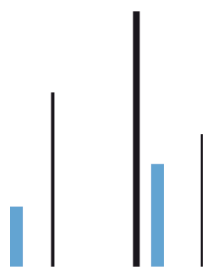
Combinatie van maatregelen

Indien zowel een sociaal leenstel ingevoerd als de OV studentenkaart afgeschaft zou gaan worden, lijkt het percentage van de studenten dat niet gaat studeren nog wat groter te worden, namelijk circa 15%.

Waar het gaat om het effect op studentenhuysvesting, is in bijgaand overzicht met plusjes en minnetjes aangegeven in welke mate een gecombineerde invoering effect zou hebben. Hieruit blijkt dat invoering van beide maatregelen ertoe zal leiden dat er vooral meer studenten thuis blijven wonen (dus minder vraag naar studentenhuysvesting) en meer studenten zullen gaan wonen in de stad waar ze studeren (meer vraag naar studentenhuysvesting).

- Langer of weer thuis bij ouders wonen > - - -
- Eerder uitwonend worden > +
- In een stad dichtter bij het ouderlijk huys studeren > +
- In de stad van de studie wonen > + +

Inleiding

1.1 Effecten kabinetsmaatregelen op Hoger Onderwijs

Met deze Quicksan wordt antwoord gegeven op de vraag hoe studenten, onderscheiden naar verschillende kenmerken, zouden kunnen reageren op twee maatregelen die het kabinet overweegt ten aanzien van het Hoger onderwijs. Het gaat hierbij om de mogelijke invoering van:

- Een sociaal leenstelsel
  - voor de bachelorfase en
  - voor de masterfase,
- De eventuele afschaffing van de OV studentenkaart.

Bij elk van deze maatregelen is aan de studenten gevraagd naar mogelijke gedragsreacties in termen van:

- Studiegedrag;
- Studietempo;
- Woongedrag en
- Inkomstenverwerving.

De vraagstelling aan studenten (die de facto al begonnen zijn met hun studie) is als volgt geformuleerd.

“We willen je graag een aantal vragen stellen over de keuzes die jij gemaakt zou hebben indien deze maatregelen al ingevoerd zouden zijn. Je wordt gevraagd aan te geven of je in dat geval andere keuzes zou maken of gemaakt zou hebben.”

In dit onderzoeksverslag worden de gegeven antwoorden als zodanig gepresenteerd. De onderzoekers hebben er bewust vanaf gezien kanttekeningen te maken bij de gegeven antwoorden en zo te trachten iets te zeggen over hardheid of realiteitsgehalte van de gegeven antwoorden. Op deze wijze wordt voorkomen dat er enig oordeel doorklinkt in de interpretatie van de antwoorden over bijvoorbeeld de combinatie van studietempo en bijverdiensten.

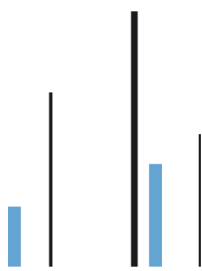
Ook is er bewust vanaf gezien om de antwoorden over gedrag “snel” om te rekenen in aantallen studenten. Daarvoor zou meer tijd nodig zijn, namelijk om de variatie in de antwoorden op een verantwoorde wijze te vertalen in gedragsreacties van verschillende groepen studenten: HBO versus WO studenten, jonge studenten komende vanaf een middelbare school versus studenten die via MBO of HBO verder studeren. Dit betekent dat dit onderzoek zich beperkt tot het in beeld brengen van een eerste orde van grootte. De onderzoekspopulatie voor dit onderzoek is feitelijk immers de groep jongeren die dit jaar of komende jaren de afweging maakt te gaan studeren. Dit onderzoek beperkt zich om praktische redenen tot uitspraken op basis van jongeren die de afgelopen jaren al besloten hebben te gaan studeren.

1.2 Responsverantwoording

Er zijn vragenlijsten uitgezet onder studenten die eerder in 2013 meegedaan hebben aan de Landelijke Kences Monitor Studentenhuisvesting. Aan de landelijke monitor hebben in totaal 30.000 studenten meegedaan. Bij het afnemen van die enquête in het voorjaar van 2013, is aan alle respondenten gevraagd of zij open stonden voor een mogelijk vervolgonderzoek. Ongeveer 15.000 respondenten reageerden destijds positief op de vraag om opnieuw benaderd te mogen worden en lieten hiervoor een e-mailadres achter.

Deze studenten zijn begin september opnieuw benaderd. Van deze 15.000 studenten hebben er zo'n 6.000 de vragenlijst van de Quickscan ingevuld. Voor meer informatie over de respons wordt verwezen naar de bijlage.

2

Effecten op gedrag in bachelorfase

2.1 Vraagstelling

De vragenlijst met vragen over de bachelorfase bestond uit een viertal vragen over wat de student (anders) gedaan zou hebben in studiegedrag, studietempo, woongedrag en/of inkomstenverwerving in het geval het sociaal leenstelsel reeds ingevoerd zouden zijn. Als inleidende tekst werd onderstaande meegegeven.

Volgens de plannen wordt de basisbeurs voor nieuwe bachelorstudenten vanaf studiejaar 2015/2016 vervangen door de mogelijkheid (meer) geld te lenen via een Sociaal Leenstelsel. De aanvullende beurs voor studenten met ouders met een relatief laag inkomen blijft bestaan. Er volgen nu een aantal vragen die je kunt beantwoorden ALSOF dit al was ingevoerd voordat jij je studiekeuze maakte.

2.2 Effect op het studiegedrag

De respondent kon kiezen uit één van de volgende vier mogelijkheden:

- Zonder verandering gaan studeren > 71%
- 1 of 2 jaar later gaan studeren > 14%
- De studie langer dan 2 jaar uitstellen > 5%
- Niet gaan studeren > 10%

Vooraf de laatste reactie (niet gaan studeren) is vanzelfsprekend van groot belang voor de ontwikkeling van het aantal studenten. Gemiddeld geeft 10% van de studenten dit antwoord.

In de bijlage zijn deze cijfers verder uitgesplitst naar leeftijd, naar HBO-WO, naar woonsituatie en naar het aantal jaar dat men studeert. Uit deze cijfers blijkt dat dit percentage wat hoger ligt bij studenten van 24 jaar en ouder (17%), bij HBO studenten (13%) en bij studenten die zelfstandig wonen (14%). Vooral de HBO-studenten ouder dan 24 jaar, zouden minder vaak zijn gaan studeren (20%). Verder zou ook de (relatief kleine) groep oudere studenten die nog niet zo lang geleden (na een MBO / HBO opleiding) begonnen is met deze studie, dan niet gaan studeren (30%).

Alleen aan degenen die aangegeven hebben dat ze zonder verandering dan wel 1-2 jaar later zouden zijn gaan studeren, is gevraagd de vervolgvragen op dit onderdeel te beantwoorden. Bij de interpretatie van de navolgende cijfers, moet dit onthouden worden. Als verderop bijvoorbeeld 51% zegt langer thuis te blijven wonen is dat 51% van degenen die wel zouden gaan studeren. De percentages zeggen dus alleen iets over het gedrag van degenen die in een bepaalde situatie terecht zouden kunnen komen. Mede om die reden is er in dit verkennend onderzoek vanaf gezien de gegeven gedragsreacties te vertalen in aantallen studenten.

2.3 Effect op het studietempo

De respondent kon hier kiezen uit één van de volgende vijf mogelijkheden:

- Aanzienlijk korter studeren (>1 jaar korter) > 4%
- Kortere studeren > 9%
- Weinig verschil > 79%
- Langer studeren > 6%
- Aanzienlijk langer studeren (> 1 jaar langer) > 3%

Het studietempo zou dus slechts in beperkte mate veranderen als gevolg van deze maatregel: circa 13% zou sneller gaan studeren en 8% juist langzamer. Uit de tabellen in de bijlage blijkt dat vooral degenen die al 5 of meer jaar studeren, opgeven dat het studietempo hierdoor versneld zou zijn: van deze groep zou 18% (aanzienlijk) korter studeren. Een ander deel (13%) van deze zelfde groep die al meer dan 5 jaar studeert zou overigens juist (aanzienlijk) langer over de studie doen.

2.4 Effect op het woongedrag

Voor de mogelijke effecten op het woongedrag konden de respondenten meerdere van onderstaande zeven reacties aankruisen. Gemiddeld kruisten studenten 1,4 keer een antwoord aan.

- (Langer) thuis bij ouders wonen > 51%
- Weer thuis bij ouders wonen > 14%
- Eerder uitwonend worden > 1%
- In een stad dicht bij het ouderlijk huis studeren > 16%
- In de stad van de studie wonen > 6%
- Op zoek gaan naar woonruimte met lagere woonlasten > 19%
- Geen andere keuzes maken > 36%

Het eerste dat de studenten in hun woongedrag zouden doen, blijkt langer thuis te blijven wonen of weer thuis te gaan wonen bij de ouders. Langer thuiswonen bij de ouders wordt door 51% genoemd als mogelijkheid. Daarbij zijn het vooral de studenten die al thuis wonen, die deze optie frequent aankruisen (58%). Het weer terug naar huis gaan, blijkt voor alle groepen studenten een keus te zijn waar ongeveer 1 op de 7 studenten voor zou kiezen. Ook de minder vaak gekozen oplossing om dicht bij het ouderlijk huis te gaan wonen blijkt voor alle groepen studenten in vergelijkbare mate een optie te zijn.

De als laatst genoemde optie om woonruimte te zoeken met lagere woonlasten, wordt gemiddeld door 19% gezien als mogelijkheid. Studenten ouder dan 24 jaar noemen deze mogelijkheid vaker (24%).

2.5 Effect op de inkomsten

Verder zijn de respondenten geconfronteerd met de vraag hoe zij de mogelijke verhoging van de studiekosten zouden opvangen. Daarbij konden ze kiezen uit meerdere van onderstaande vijf reacties. Gemiddeld kruisten studenten hierbij 2,1 keer een antwoord aan.

- Meer geld lenen bij DUO > 57%
- Meer geld lenen van ouders > 30%
- Meer geld krijgen van ouders > 34%
- Meer geld verdienen met werken > 54%
- Met minder geld rondkomen > 37%

Meer geld lenen bij DUO is een optie voor 57% van alle studenten. Meer dan gemiddeld wordt hiervoor gekozen door oudere studenten boven 24 jaar (69%), studenten die op kamers wonen (71%) en studenten die al 5 of meer jaar studeren (64%).

Een andere optie gebaseerd op de verwachting dat de ouders meer geld aan de studenten zouden geven, wordt gemiddeld door 34% van de studenten aangekruist. Vooral jongere studenten (43%), studenten die thuis wonen (42%) en studenten die pas 1 of 2 jaar studeren (39%) rekenen hier op. Oudere studenten veel minder (17%).

Zelf meer geld verdienen is voor net iets meer dan de helft van alle studenten een mogelijkheid. Op dit punt zijn er amper verschillen tussen de diverse groepen studenten. En ook de laatste mogelijkheid om zelf zuiniger aan te doen is een mogelijkheid die door alle groepen benoemd wordt in vergelijkbare mate. Bij nadere analyse blijkt overigens dat vrijwel niemand deze laatste mogelijkheid (met minder geld rondkomen) als enige mogelijkheid noemt. Dit antwoord wordt vrijwel altijd gecombineerd met meer lenen, krijgen of verdienen.

2.6 Regionale verschillen

Om na te gaan of studenten in hun reactie wellicht beïnvloed worden door de aanwezigheid (op korte afstand) van hoger onderwijs voorzieningen, is ook nagegaan in welke mate er sprake is van regionale verschillen in de antwoorden. Daardoor zijn de studentensteden gegroepeerd naar 4 landsdelen (Noord = Groningen, Friesland en Drenthe; Oost = Overijssel, Flevoland en Gelderland); West = Utrecht, Noord- en Zuid-Holland; Zuid = Zeeland, Noord-Brabant en Limburg).

Waar bij de HBO studenten gemiddeld 13% aangeeft, dat hij / zij (dan) niet zou zijn gaan studeren, ligt dit percentage iets hoger in West Nederland (15%) en Zuid Nederland (18%); en juist lager in Noord (10%) en Oost Nederland (11%). Deze verschillen zijn beperkt en niet significant. Hetzelfde geldt voor de reacties van de WO studenten.

Ook waar het gaat om reacties van studenten op de vragen over studietempo, woongedrag en inkomsten, zijn er geen duidelijke verschillen in reacties naar landsdeel. Hooguit blijkt dat in Oost Nederland een groter percentage dan gemiddeld opgeeft thuis te blijven wonen (59 versus 51% gemiddeld).

Dit betekent dat invoering van een sociaal leenstelsel in de bachelorfase vooralsnog geen grote regio-specifieke gevolgen lijkt te zullen hebben.

2.7 Te verwachten gedragsreacties

Het effect van een sociaal leenstelsel in de bachelorfase zal van invloed kunnen zijn op zowel studiekeuze, studietempo, woongedrag als inkomsten.

Ten eerste zijn er studenten die mogelijk niet waren gaan studeren, als deze maatregel al ingevoerd zou zijn. Gemiddeld geeft 10% van de studenten dit antwoord. Onder bepaalde groepen studenten (vooral oudere HBO-ers) is dit percentage beduidend hoger: zij geven aan dat zij destijds niet zouden zijn gaan studeren. Andersom ligt dit percentage “niet studeerders” lager dan gemiddeld binnen de groep jonge studenten.

In welke mate de maatregel van invloed zou kunnen zijn op de jaarlijkse instroom van studenten is moeilijk precies aan te geven. Maar dat er sprake zal zijn van enig effect lijkt wel duidelijk.

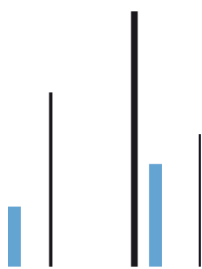
Degenen die ondanks invoering van een sociaal leenstelsel toch zouden zijn gaan studeren, is gevraagd wat het effect zou zijn op hun studietempo. Zij verwachten over het algemeen weinig verandering in tempo. Kleine groepen denken korter te studeren, anderen juist langer. Kortom: een groot effect door een kortere of langere studieduur op het aantal studenten, mag niet direct verwacht worden.

Verder kan uit de cijfers worden afgeleid dat studenten vaker en/of langer thuis blijven wonen, mocht een sociaal leenstelsel voor de bachelorfase ingevoerd worden. Ongeveer de helft van de studenten zou dat doen. Bovendien zou 1 op de 6 studenten die nu uitwonend is, weer terugverhuizen naar het ouderlijk huis. Beide antwoorden geven aan dat de vraag naar studentenhuysvesting in aanzienlijke mate hierdoor ingeperkt zou kunnen worden. Als daarbij wordt meegenomen dat een vijfde van de uitwonenden zal gaan uitkijken naar goedkopere woonruimte, zou vooral de vraag naar de wat duurdere vormen van studentenhuysvesting wel eens kunnen terugvallen.

Los van dit alles blijkt de meest voor de hand liggende reactie van de studenten op een sociaal leenstelsel er een te zijn waardoor ze de hogere lasten opvangen door meer geld te “organiseren”: door extra geld te lenen bij DUO of thuis, door de ouders meer te laten betalen dan wel extra geld te verdienen.

3

Effecten op gedrag in masterfase

3.1 Vraagstelling

De vragenlijst met vragen over de masterfase bestond uit een viertal vragen over wat de student zal gaan doen of anders gedaan zou hebben in studiegedrag, studietempo, woongedrag en/of inkomstenverwerving in geval van invoering van een sociaal leenstelsel. Als inleidende tekst werd onderstaande meegegeven.

Volgens de plannen wordt de basisbeurs voor nieuwe masterstudenten vanaf studiejaar 2014/2015 vervangen door de mogelijkheid (meer) te lenen via een Sociaal Leenstelsel. De aanvullende beurs voor studenten in de masterfase met ouders met een relatief laag inkomen blijft bestaan. Hoe ga jij hierop reageren of hoe zou je reageren als je er zelf mee te maken zou hebben?

3.2 Effect op het studiegedrag

De respondent kon kiezen uit één van de volgende vier mogelijkheden:

- Dezelfde keus maken > 47%
- De master in de huidige studiestad volgen > 14%
- Sowieso geen master > 12%
- Afzien van een master > 27%

Voor de laatste reactie (afzien van een master) is van belang voor de ontwikkeling van het aantal studenten. 27% van de studenten geeft dit antwoord. *Gelet op het feit dat 12% zegt sowieso geen master gaat doen geldt eigenlijk dat (27% van 88%) 31% dan afziet van een master.*

In de bijlage zijn deze cijfers verder uitgesplitst naar leeftijd, naar HBO-WO, naar woonsituatie en naar het aantal jaar dat men studeert. Uit de bijlage en aanvullende analyses blijkt dat dit percentage duidelijk hoger ligt bij HBO studenten dan bij WO studenten. Voor 40% van de HBO studenten (eigenlijk 50% gelet op degenen die sowieso geen master zouden doen) is een master dan geen optie meer, terwijl 12% van de WO studenten hierdoor zou afhaken.

Voor de HBO studenten geldt overigens dat de helft van deze studenten (aan het begin van de vragenlijst) al aangeeft geen master te zullen gaan doen. Toch hebben ook deze studenten vanuit de vraagstelling ("hoe zou jij reageren als je hiermee zelf te maken zou hebben") geantwoord op deze vraag. Van deze groep die sowieso geen master gaat doen geeft 40% dit ook aan (via de derde antwoord mogelijkheid), maar ook 40% geeft aan "dan" af te zien van een master. Mochten deze HBO studenten van wie bekend is dat ze eigenlijk geen master gaan doen, niet meegeteld worden, dan geldt voor de andere helft die dus wel een master wil gaan doen dat als gevolg van een sociaal leenstelsel ook 40% van die studenten af zou zien van de master. Daarmee zouden de uitkomsten dus niet veranderen.

Opnieuw geldt dat alleen aan degenen die aangegeven hebben dat ze wel een master (eventueel elders) zouden volgen, is gevraagd de vervolgvragen op dit onderdeel te beantwoorden.

3.3 Effect op het studietempo

De respondent kon hier kiezen uit één van de volgende vijf mogelijkheden:

- Aanzienlijk korter studeren (>1 jaar korter) > 3%
- Kortere studeren > 11%
- Weinig verschil > 75%
- Langer studeren > 9%
- Aanzienlijk langer studeren (> 1 jaar langer) > 2%

Net als bij de invoering van een sociaal leenstelsel in de bachelorfase, blijkt ook hier dat de meeste studenten hun studietempo niet zouden wijzigen als gevolg van deze maatregel. Circa 14% zou korter over de studie doen en 11% langer. Waar bij de bachelorfase bleek dat met name langstudeerders iets in het gedrag zouden kunnen veranderen, blijkt dat het sociaal leenstelsel in de masterfase bij geen enkele groep studenten in het bijzonder zou doorwerken.

3.4 Effect op het woongedrag

Voor de mogelijke effecten op het woongedrag konden de respondenten meerdere van onderstaande zes reacties aankruisen. Gemiddeld kruisten studenten 1,3 keer een antwoord aan.

- (Langer) thuis bij ouders wonen > 40%
- Eerder uitwonend worden > 2%
- In een stad dichterbij het ouderlijk huis studeren > 10%
- In de stad van de studie wonen > 12%
- Op zoek gaan naar woonruimte met lagere woonlasten > 25%
- Geen andere keuzes maken > 40%

Bij een sociaal leenstelsel in de bachelorfase zou ruim de helft van de studenten langer thuis blijven wonen of zelfs weer terug naar huis gaan. Voor studenten in de masterfase is dat minder een optie. Ongeveer 40% zou bij deze maatregel langer thuis blijven wonen. Daarmee is dit overigens nog wel de meest gekozen gedragsreactie. Van de andere opties is op zoek gaan naar goedkopere woonruimte de meest genoemde. Circa 25% van de studenten denkt daar dan aan, waar dat bij de bachelorfase door slechts 19% genoemd werd. Vooral studenten die pas 1 of 2 jaar studeren – en voor wie de masterfase nog wat verder weg is – geven aan in dat geval goedkoper te gaan wonen.

3.5 Effect op de inkomsten

Verder zijn de respondenten geconfronteerd met de vraag hoe zij de mogelijke verhoging van de studiekosten zouden opvangen. Daarbij konden ze kiezen uit meerdere van onderstaande vijf reacties. Gemiddeld kruisten studenten hierbij 2,1 keer een antwoord aan.

- Meer geld lenen bij DUO > 64%
- Meer geld lenen van ouders > 30%
- Meer geld krijgen van ouders > 24%
- Meer geld verdienen met werken > 59%
- Met minder geld rondkomen > 39%

Meer geld lenen bij DUO was in de bachelorfase al de meest gekozen oplossing met 57%. Voor de masterfase wordt die oplossing nog vaker genoemd namelijk door 64%. Meer dan gemiddeld wordt hiervoor gekozen door oudere studenten boven 24 jaar (70%) en studenten die al 5 of meer jaar studeren (72%). De tweede oplossing voor studenten in de masterfase is zelf meer geld verdienen (59%). Dat is een oplossing die breed gedeeld wordt door alle (sub)groepen studenten.

En opnieuw net als bij de bachelorfase wordt rondkomen met minder geld wel frequent genoemd, maar nooit als enige mogelijkheid. Doorgaans wordt dat genoemd in combinatie met meer lenen, krijgen of verdienen.

3.6 Regionale verschillen

Ook mogelijke regionale verschillen in reacties op invoering van een sociaal leenstel voor de masterfase zijn onderzocht. Ook op dit punt blijkt dat bijvoorbeeld het percentage HBO studenten dat (dan) geen master zou gaan doen regionaal weinig uiteen loopt. Gemiddeld voor heel Nederland geldt dat 40% van de HBO studenten aangeeft dan geen master te zullen doen. In Noord en Zuid Nederland ligt dat percentage hoger (44%), maar opnieuw zijn de verschillen klein en niet significant.

Ook waar het gaat om reacties van studenten op de vragen over studietempo, woongedrag en inkomsten, zijn er geen duidelijke verschillen in reacties naar landsdeel. Hier blijkt bijvoorbeeld dat studenten in Noord en Oost Nederland vaker op zoek lijken te gaan naar woonruimte met lagere woonlasten (32% versus 25% gemiddeld).

Dit betekent dat ook invoering van een sociaal leenstelsel voor de masterfase vooralsnog geen regiospecifieke gevolgen lijkt te zullen hebben.

3.7 Te verwachten gedragsreacties

Het effect van een sociaal leenstelsel in de masterfase lijkt in grote lijnen op het effect dat een sociaal leenstelsel in de bachelorfase zou kunnen hebben.

Opnieuw zal een aantal studenten in dit geval een deel van de studie niet gaan volgen. Gemiddeld geeft 40% van de HBO studenten aan geen masterfase te gaan volgen (eigenlijk 50% omdat 20% sowieso geen master gaat doen). Bij de WO studenten is dat 12%. HBO en WO studenten reageren derhalve duidelijk anders op deze maatregel, terwijl andere kenmerken als leeftijd, woonsituatie of studieduur veel minder differentiërend zullen gaan werken.

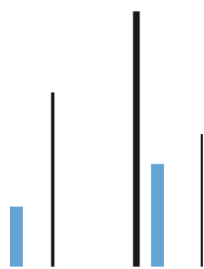
Ook nu is moeilijk precies in te schatten hoe groot het effect zal zijn op de aantallen studenten, maar dat met name het aantal HBO studenten dat een (vervolg) master doet zal gaan afnemen, staat wel vast.

Degenen die ondanks een dergelijke (eventuele) maatregel toch een master zouden gaan volgen, verwachten, net als bij de bachelorfase, weinig verandering in hun studietempo. De kortere of langere verblijfsduur met als gevolg daarvan minder of meer studenten, is dan ook minder te verwachten.

Een flink deel van de masterstudenten (nog altijd 40%) zou langer thuis blijven wonen, mocht een sociaal leenstelsel ingevoerd worden. Opnieuw komt hieruit een signaal naar voren dat de vraag naar studentenhuisvesting in aanzienlijke mate omlaag zou kunnen gaan. En ook is er net als bij de vragen over de bachelorfase het signaal dat een flink deel van de studenten goedkopere woonruimte zal gaan zoeken.

Verder blijft de reactie van de studenten in groter meerderheid zo dat men mogelijke bezuinigingen op de masterfase met name oplost door meer geld te lenen bij DUO dan wel extra geld te gaan verdienen.

4

Effecten afschaffing OV studentenkaart

4.1 Vraagstelling

De vragenlijst met vragen over de mogelijke afschaffing van de OV studentenkaart bestond uit een vijftal vragen over hoe de student zal gaan reageren in studiegedrag, studietempo, woongedrag en/of inkomstenverwerving in geval er bezuinigd wordt op de OV studentenkaart. Als inleidende tekst werd onderstaande meegegeven.

Volgens de plannen wordt er bezuinigd op de OV Studentenkaart, maar het is nog niet bekend hoe dat precies zal uitpakken. Hoe ga jij hierop reageren of hoe zou je reageren als je er zelf mee te maken zou hebben?

4.2 Effect op het studiegedrag

De respondent kon kiezen uit één van de volgende vier mogelijkheden:

- Wel gaan studenten > 76%
- 1 of 2 jaar later gaan studeren > 9%
- De studie langer dan 2 jaar uitstellen > 4%
- Niet gaan studeren > 11%

Ook een afschaffing van de OV studentenkaart zal leiden tot een behoorlijke gedragsreactie van de studenten. Circa 11% geeft aan in dat geval niet te gaan studeren. Opnieuw zijn het vooral de studenten van 24 jaar (21%) en HBO studenten (15%), die dan niet zouden zijn gaan studeren.

Alleen aan degenen die aangegeven hebben dat ze zonder verandering dan wel 1-2 jaar later zouden zijn gaan studeren, is gevraagd de vervolgvragen over de OV studentenkaart te beantwoorden.

4.3 Effect op het studietempo

De respondent kon hier kiezen uit één van de volgende vijf mogelijkheden:

- Aanzienlijk korter studeren (>1 jaar korter) > 2%
- Kortere studeren > 7%
- Weinig verschil > 82%
- Langer studeren > 6%
- Aanzienlijk langer studeren (> 1 jaar langer) > 3%

Net als bij de maatregelen ten aanzien van de basisbeurs, zal ook een besparing op de OV studentenkaart slechts beperkt van invloed zijn op het studietempo.

4.4 Effect op het woongedrag

Om de mogelijke effecten op het woongedrag in te schatten, is aan de respondenten twee keer eenzelfde vraag voorgelegd. De eerste keer onder de aanname dat studenten zelf 50% van de reiskosten zullen moeten gaan betalen. De tweede keer onder de aanname dat studenten 100% zelf moeten gaan betalen. Vervolgens konden studenten meerdere van onderstaande zes reacties aankruisen. Gemiddeld kruisten studenten 1,6 keer een antwoord aan. De mate waarin antwoorden aangekruist werden is voor beide vraagstellingen weergegeven, maar het verschil (tussen 50% en 100% betalen) blijkt vrij gering.

- (Langer) thuis bij ouders wonen > 23% - 25%
- Eerder uitwonend worden > 24% - 26%
- In een stad dicht bij het ouderlijk huis studeren > 24% - 24%
- In de stad van de studie wonen > 40% - 44%
- Op zoek gaan naar woonruimte met lagere woonlasten > 19% - 21%
- Geen andere keuzes maken > 28% - 26%

Her eerste wat de studenten in hun woongedrag veranderen in geval de OV studentenkaart wordt afgeschaft, is te kiezen voor een andere woonplaats. Circa 40% geeft aan in dit geval te gaan wonen in de stad waar men ook studeert. Van de studenten die op dit moment buiten de studiestad wonen, eventueel thuis maar eventueel ook zelfstandig, kiest ruim 40% voor deze oplossing: men zou dus gaan verhuizen. Maar ook van de studenten die op dit moment al wel wonen in de stad waar ze studeren, geeft bijna 40% aan in de stad te gaan wonen; voor deze groep verandert er dus weinig.

Daarnaast is er een kwart van de studenten die langer thuis blijft wonen maar een vergelijkbaar aantal studenten dat juist in dit geval eerder uitwonend zal worden. Vooral jonge studenten onder 20 jaar, thuiswonende studenten en studenten die pas 1-2 jaar studeren zouden eerder uitwonend worden en verhuizen naar de studiestad.

Waar afschaffen van de basisbeurs in bachelor en/of masterfase kan leiden tot een afname van de vraag naar studentenhuisvesting, zou het afschaffen van de OV studentenkaart eerder voor het omgekeerde kunnen zorgen.

4.5 Effect op de inkomsten

Tot slot zijn de respondenten geconfronteerd met de vraag hoe zij de mogelijke kostenverhoging in het OV zouden opvangen. Daarbij konden ze kiezen uit meerdere van onderstaande vijf reacties. Gemiddeld kruisten studenten hierbij 2 keer een antwoord aan.

- Meer geld lenen bij DUO > 49%
- Meer geld lenen van ouders > 26%
- Meer geld krijgen van ouders > 25%
- Meer geld verdienen met werken > 51%
- Met minder geld rondkomen > 43%

Meer geld lenen bij DUO is een optie voor 49% van alle studenten. Vooral studenten die op kamers wonen (57%) en studenten die al 5 of meer jaar studeren (53%) kiezen hiervoor. Ook zelf meer geld verdienen is een belangrijke optie voor vrijwel alle studenten.

4.6 Regionale verschillen

Ook mogelijke regionale verschillen in reacties op bezuinigingen op de OV studentenkaart zijn onderzocht. Op de vragen hiernaar reageren dit keer de studenten die in Oost Nederland studeren het sterkst. Waar gemiddeld 15% van de HBO studenten aangeeft dan niet te zijn gaan studeren, ligt dat percentage in Oost Nederland op 20%. Maar ook deze verschillen zijn klein en niet significant.

Wel is er een enkel echt verschil te registeren waar het gaat om de vraag of studenten mogelijk langer thuis zouden blijven wonen. Gemiddeld geeft 23% aan hiervoor te kiezen wanneer 50% van de OV kosten zelf betaald moeten worden. In West Nederland met relatief veel hoger onderwijs instellingen (dus dichterbij) ligt dat percentage duidelijk lager: 11%. Voor het overige blijkt echter opnieuw dat er geen regionale verschillen zijn in woongedrag (of in studietempo resp. inkomsten).

Dit betekent dat ook bezuinigingen op de OV studentenkaart vooralsnog weinig regiospecifieke gevolgen lijken te zullen hebben. Alleen in West Nederland zal het effect op langer thuiswonen iets minder groot zijn dan elders.

4.7 Te verwachten gedragsreacties

Afschaffing van de OV studentenkaart zal, net als afschaffing van de basisbeurs, van invloed zijn op het studiegedrag; maar het effect op de behoefte aan studentenhuisvesting zou wel eens volstrekt anders kunnen uitpakken.

Gemiddeld geeft net als bij een sociaal leenstelsel in de bachelorfase circa 10% van de studenten aan, dat ze in dat geval niet zouden zijn gaan studeren. Dit betekent dat ook deze maatregel waarschijnlijk van invloed zal zijn op het aantal studenten, al is niet precies te zeggen hoeveel.

Veranderingen in het studietempo blijken amper verwacht te mogen worden. Een groot effect door een kortere of langere studieduur op het aantal studenten, mag niet direct verwacht worden.

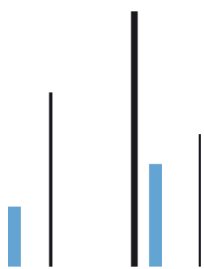
Waar het gaat om het woongedrag pakt deze maatregel duidelijk anders uit. Waar afschaffen van de basisbeurs in bachelor en/of masterfase kan leiden tot een afname van de vraag naar studentenhuisvesting, zou het afschaffen van de OV studentenkaart eerder voor het omgekeerde kunnen zorgen. Een behoorlijk aantal studenten geeft namelijk aan in dat geval juist eerder uit huis te gaan (25%), dichterbij het ouderlijk huis te gaan studeren (25%) en juist te verhuizen naar de stad waar de studie aangeboden wordt (ruim 40%).

Tot slot blijkt dat studenten meer geld zullen lenen bij DUO, dan wel meer gaan werken, ongeacht hoe eventuele besparingen in het hoger onderwijs worden ingezet.

5

Combinatie sociaal leenstel en afschaffing van de OV studentenkaart

5.1 Effect op studiegedrag

De vraag is wat het effect zou kunnen zijn op studentenaantallen en studentenhuisvesting, indien zowel een sociaal leenstel ingevoerd als de OV studentenkaart afgeschaft zou gaan worden. Daarvoor zijn de antwoorden op de vraag naar invoering in de bachelor fase gecombineerd met de antwoorden op de vraag over afschaffing van de OV studentenkaart. Dat levert de volgende cijfers op:

- Wel gaan studenten > 65%
- 1 of 2 jaar later gaan studeren > 14%
- De studie langer dan 2 jaar uitstellen > 6%
- Niet gaan studeren > 16%

Vooraf het mogelijk “niet gaan studeren” is vanzelfsprekend van groot belang voor de ontwikkeling van het aantal studenten. Gemiddeld geeft 16% van de studenten aan af te zien van een studie als beide maatregelen ingevoerd zouden worden.

In de bijlage zijn deze cijfers verder uitgesplitst naar leeftijd, naar HBO-WO, naar woonsituatie en naar het aantal jaar dat men studeert. Uit deze cijfers blijkt dat dit percentage hoger ligt bij studenten van 24 jaar en ouder (29%), bij HBO studenten (21%) en bij studenten die zelfstandig wonen (29%). Vooral de HBO-studenten ouder dan 24 jaar, zouden minder vaak zijn gaan studeren (38%). Dit betreft met name de (relatief kleine) groep oudere HBO studenten die nog niet zo lang geleden (na een MBO opleiding) begonnen is met deze studie; daarvan zou ruim 50% dan afzien van een studie.

5.2 Effect op studietempo, inkomsten en woongedrag

Bij een gecombineerde invoering van het sociaal leenstelsel en afschaffing van de OV studentenkaart, zal er slechts een beperkt effect zijn op het **studietempo**. Ruim 70% van de studenten geeft aan weinig verandering op dit punt te verwachten.

Wat betreft de **inkomsten** geeft ruim 60% aan de gecombineerde invoering van de maatregelen meer geld te gaan lenen bij DUO. Een zelfde percentage geeft aan meer geld te gaan verdienen met werken. Ten opzichte van de 50% die aangaf dit te gaan doen bij invoering van de afzonderlijke maatregelen, verandert er op dit punt dus niet zoveel.

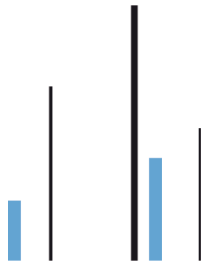
Maar waar het gaat om het **woongedrag** is eerder al geconstateerd dat het sociaal leenstel een duidelijk andere invloed zal hebben dan afschaffing van de OV studentenkaart. Bij invoering van het sociaal

leenstelsel zou 55% langer of weer thuis gaan wonen.¹ Bij afschaffing van de OV kaart (alle reiskosten zelf te betalen) zou 25% langer thuis blijven wonen. Combinatie van de maatregelen zou ertoe leiden dat zo'n 57% thuis blijft wonen. De combinatie van beide maatregelen heeft op dit punt dus niet veel meer effect dan de invoering van het sociaal leenstelsel alleen al heeft.

In bijgaand overzicht is met plusjes en mintjes aangegeven in welke mate een gecombineerde invoering effect zou hebben. Bij drie tekens is het effect aanzienlijk. Bij één beperkt. Hieruit blijkt dat invoering van beide maatregelen ertoe zal leiden dat er vooral meer studenten thuis blijven wonen (dus minder vraag naar studentenhuysvesting) en meer studenten zullen gaan wonen in de stad waar ze studeren (dus meer vraag naar studentenhuysvesting).

- Langer of weer thuis bij ouders wonen > - - -
- Eerder uitwonend worden > +
- In een stad dicht bij het ouderlijk huis studeren > +
- In de stad van de studie wonen > ++

¹ Dit is een combinatie van de eerste twee antwoord mogelijkheden zoals gepresenteerd in hoofdstuk 2

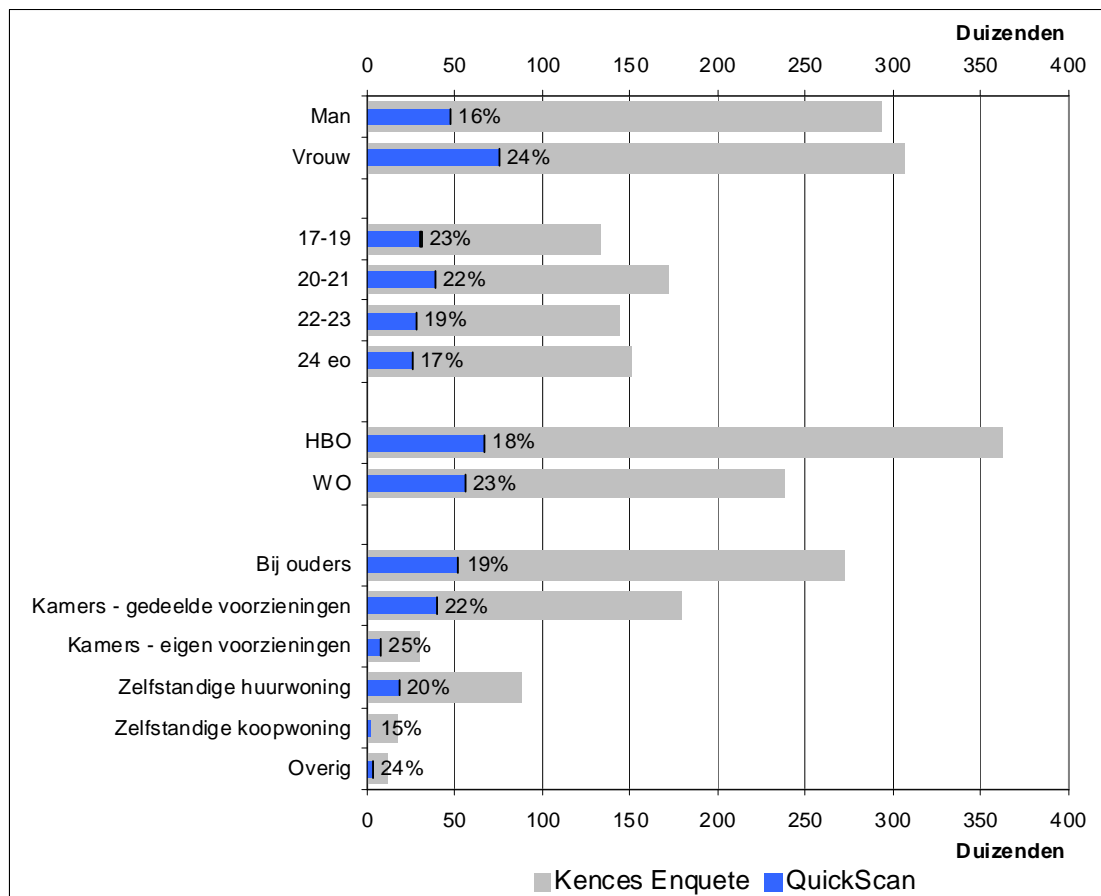

Bijlage A: Respons verantwoording

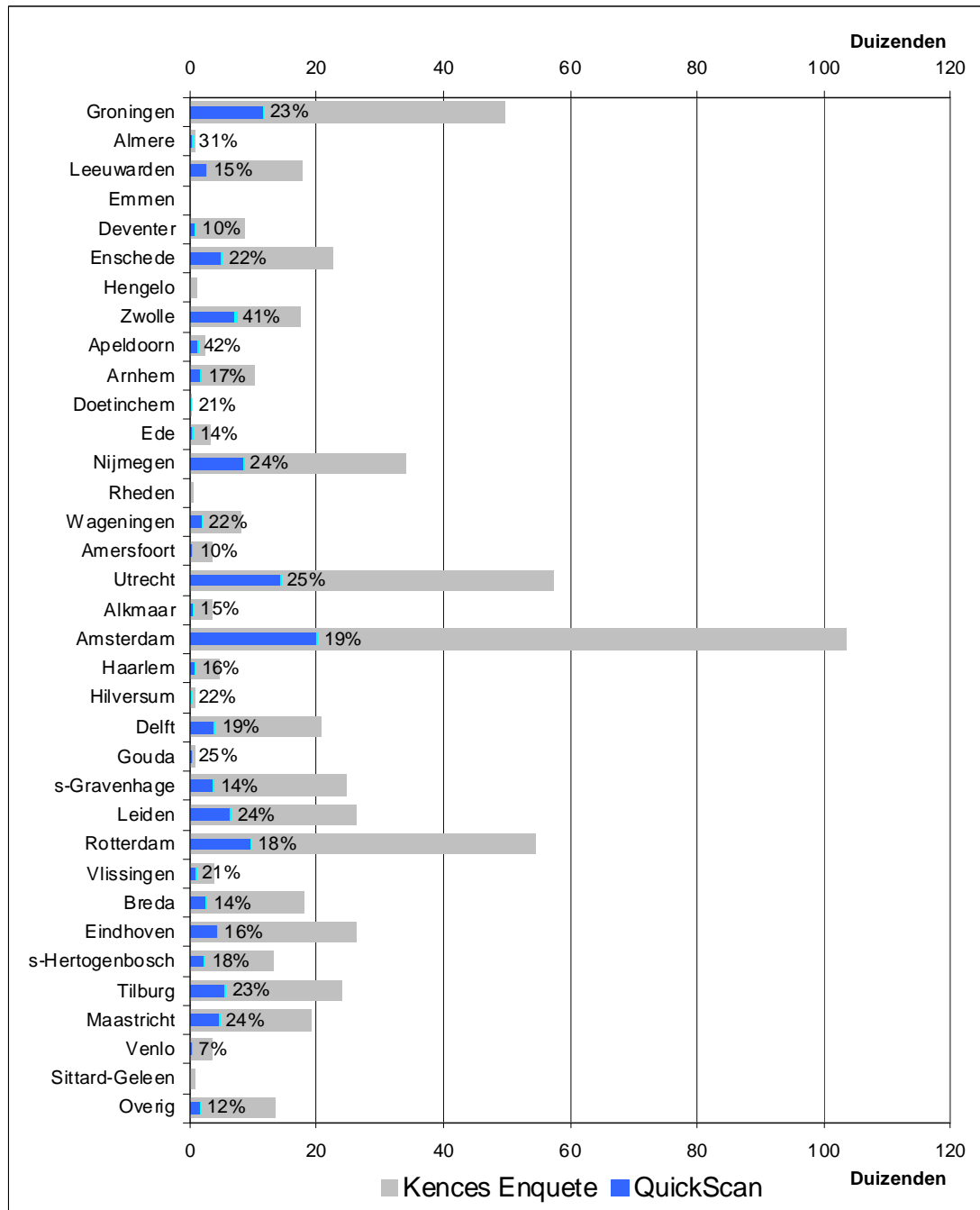
Aan de enquête die in april 2013 uitgezet is voor de landelijk Kences Monitor Studentenhuisvesting, hebben circa 30.000 studenten medewerking verleend. Deze 30.000 studenten vertegenwoordigen 600.000 HBO en WO voltijd studenten. Hierbij is gebruik gemaakt van weegfactoren die per studiestad zorgen voor een representatief beeld van de studenten naar leeftijd, geslacht, HBO-WO en woonsituatie (bron: DUO). Van de 30.000 studenten die meegedaan hebben aan de landelijke monitor, hebben er 15.000 aangegeven opnieuw geënquêteerd te mogen worden. Deze studenten zijn begin september benaderd voor deze Quickscan, hetgeen geleid heeft tot 6000 ingevulde enquêtes.

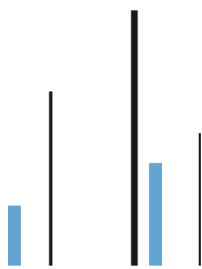
In de grafieken zijn de totale (gewogen) aantallen studenten naar achtergrondkenmerken grijs gekleurd. De (gewogen) aantallen die meegedaan hebben aan deze Quickscan zijn oranje gekleurd. Hieruit blijkt dat de deelname niet selectief geweest is. De respons naar leeftijd, geslacht, HBO-WO en woonsituatie is vergelijkbaar en ook vanuit alle steden hebben studenten geantwoord.

Figuur B.1: Aantal studenten in Kences Enquête (600.000) en Quickscan (122.000) naar enkele kenmerken

Figuur B.2: Aantal studenten in Kences Enquête (600.000) en in Quickscan (122.000) per stad

Bijlage B: Aanvullende tabellen bachelorfase

In deze bijlage wordt een aantal tabellen gepresenteerd die een aanvullend beeld geven op de analyses zoals gepresenteerd in dit rapport.

Tabel B.1: Effect van leeftijd op gedrag in de bachelorfase

<i>Studiegedrag</i>	17-19	20-21	22-23	24 eo	Totaal
Dan was ik wel gaan studeren	76%	72%	71%	66%	71%
Dan zou ik 1 of 2 jaar later zijn gaan studeren	16%	13%	14%	12%	14%
Dan zou ik mijn studie langer (dan 2 jaar) hebben uitgesteld	3%	6%	5%	5%	5%
Dan zou ik niet zijn gaan studeren	6%	9%	10%	17%	10%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%

<i>Financieel effect (meerdere antwoorden mogelijk)</i>					
Dan zou ik meer geld hebben geleend bij DUO	48%	55%	61%	69%	57%
Dan zou ik meer geld van mijn ouders hebben geleend	28%	31%	31%	29%	30%
Dan zou ik meer geld van mijn ouders gekregen hebben	43%	35%	35%	22%	34%
Dan zou ik meer geld verdiend hebben met werken	52%	58%	49%	56%	54%
Dan zou ik met minder geld zijn rondgekomen	38%	40%	37%	30%	37%
Totaal	208%	218%	213%	206%	212%

<i>Studietempo</i>					
Ik zou er aanzienlijk korter over doen (1 jaar of meer korter)	2%	3%	7%	6%	4%
Ik zou er korter over doen	8%	11%	8%	7%	9%
Dat zou weinig verschil uitmaken	84%	81%	73%	74%	79%
Ik zou er langer over doen	4%	4%	7%	8%	6%
Ik zou er aanzienlijk langer over doen (1 jaar of meer langer)	2%	2%	4%	5%	3%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%

<i>Woongedrag (meerdere antwoorden mogelijk)</i>					
Dan zou ik (langer) thuis (bij mijn ouders) zijn blijven wonen	55%	51%	45%	51%	51%
Dan zou ik weer thuis (bij mijn ouders) zijn gaan wonen	15%	12%	15%	13%	14%
Dan zou ik eerder uitwonend zijn geworden	3%	1%	1%	1%	1%
Dan zou ik in een stad dichterbij mijn ouderlijk huis zijn gaan studeren	15%	20%	14%	11%	16%
Dan zou ik in de stad van mijn studie zijn gaan wonen	5%	7%	5%	8%	6%
Dan zou ik op zoek zijn gegaan naar woonruimte met lagere woonlasten	17%	16%	21%	24%	19%
Dan zou ik geen andere keuzes maken dan mijn huidige keuzes	34%	36%	43%	32%	36%
Totaal	144%	144%	143%	140%	143%

Tabel B.2: Effect van HBO-WO op gedrag in de bachelorfase

<i>Studiegedrag</i>	HBO	WO	Totaal
Dan was ik wel gaan studeren	66%	78%	71%
Dan zou ik 1 of 2 jaar later zijn gaan studeren	15%	12%	14%
Dan zou ik mijn studie langer (dan 2 jaar) hebben uitgesteld	6%	3%	5%
Dan zou ik niet zijn gaan studeren	13%	7%	10%
Totaal	100%	100%	100%

<i>Financieel effect (meerdere antwoorden mogelijk)</i>	HBO	WO	Totaal
Dan zou ik meer geld hebben geleend bij DUO	53%	61%	57%
Dan zou ik meer geld van mijn ouders hebben geleend	28%	31%	30%
Dan zou ik meer geld van mijn ouders gekregen hebben	34%	35%	34%
Dan zou ik meer geld verdiend hebben met werken	52%	56%	54%
Dan zou ik met minder geld zijn rondgekomen	38%	36%	37%
Totaal	205%	219%	212%

<i>Studietympo</i>	HBO	WO	Totaal
Ik zou er aanzienlijk korter over doen (1 jaar of meer korter)	4%	5%	4%
Ik zou er korter over doen	7%	10%	9%
Dat zou weinig verschil uitmaken	82%	75%	79%
Ik zou er langer over doen	5%	7%	6%
Ik zou er aanzienlijk langer over doen (1 jaar of meer langer)	2%	3%	3%
Totaal	100%	100%	100%

<i>Woongedrag (meerdere antwoorden mogelijk)</i>	HBO	WO	Totaal
Dan zou ik (langer) thuis (bij mijn ouders) zijn blijven wonen	55%	46%	51%
Dan zou ik weer thuis (bij mijn ouders) zijn gaan wonen	15%	12%	14%
Dan zou ik eerder uitwonend zijn geworden	2%	1%	1%
Dan zou ik in een stad dicht bij mijn ouderlijk huis zijn gaan studeren	16%	16%	16%
Dan zou ik in de stad van mijn studie zijn gaan wonen	7%	6%	6%
Dan zou ik op zoek zijn gegaan naar woonruimte met lagere woonlasten	17%	22%	19%
Dan zou ik geen andere keuzes maken dan mijn huidige keuzes	34%	38%	36%
Totaal	145%	140%	143%

Tabel B.3: Effect van woonsituatie op gedrag in de bachelorfase

	Bij ouders	Op Kamers	Zelfstandig	Totaal
Studiegedrag				
Dan was ik wel gaan studeren	73%	71%	68%	71%
Dan zou ik 1 of 2 jaar later zijn gaan studeren	12%	16%	13%	14%
Dan zou ik mijn studie langer (dan 2 jaar) hebben uitgesteld	6%	3%	6%	5%
Dan zou ik niet zijn gaan studeren	9%	10%	14%	10%
Totaal	100%	100%	100%	100%
Financieel effect (meerdere antwoorden mogelijk)				
Dan zou ik meer geld hebben geleend bij DUO	40%	71%	68%	57%
Dan zou ik meer geld van mijn ouders hebben geleend	30%	29%	29%	30%
Dan zou ik meer geld van mijn ouders gekregen hebben	42%	31%	25%	34%
Dan zou ik meer geld verdiend hebben met werken	55%	53%	51%	54%
Dan zou ik met minder geld zijn rondgekomen	43%	33%	32%	37%
Totaal	209%	217%	206%	212%
Studietempo				
Ik zou er aanzienlijk korter over doen (1 jaar of meer korter)	3%	6%	4%	4%
Ik zou er korter over doen	8%	10%	9%	9%
Dat zou weinig verschil uitmaken	85%	75%	74%	79%
Ik zou er langer over doen	4%	7%	7%	6%
Ik zou er aanzienlijk langer over doen (1 jaar of meer langer)	1%	3%	6%	3%
Totaal	100%	100%	100%	100%
Woongedrag (meerdere antwoorden mogelijk)				
Dan zou ik (langer) thuis (bij mijn ouders) zijn blijven wonen	58%	45%	48%	51%
Dan zou ik weer thuis (bij mijn ouders) zijn gaan wonen	10%	16%	17%	14%
Dan zou ik eerder uitwonend zijn geworden	2%	1%	1%	1%
Dan zou ik in een stad dichterbij mijn ouderlijk huis zijn gaan studeren	12%	19%	17%	16%
Dan zou ik in de stad van mijn studie zijn gaan wonen	6%	5%	8%	6%
Dan zou ik op zoek zijn gegaan naar woonruimte met lagere woonlasten	9%	27%	24%	19%
Dan zou ik geen andere keuzes maken dan mijn huidige keuzes	40%	33%	32%	36%
Totaal	138%	146%	148%	143%

Tabel B.4: Effect van inschrijvingsduur op gedrag in de bachelorfase

Studiegedrag	1-2 jaar	3-4 jaar	5+ jaar	Totaal
Dan was ik wel gaan studeren	69%	69%	79%	71%
Dan zou ik 1 of 2 jaar later zijn gaan studeren	16%	14%	11%	14%
Dan zou ik mijn studie langer (dan 2 jaar) hebben uitgesteld	4%	6%	3%	5%
Dan zou ik niet zijn gaan studeren	12%	11%	7%	10%
Totaal	100%	100%	100%	100%

Financieel effect (meerdere antwoorden mogelijk)				
Dan zou ik meer geld hebben geleend bij DUO	51%	57%	64%	57%
Dan zou ik meer geld van mijn ouders hebben geleend	30%	28%	32%	30%
Dan zou ik meer geld van mijn ouders gekregen hebben	39%	31%	33%	34%
Dan zou ik meer geld verdiend hebben met werken	50%	59%	50%	54%
Dan zou ik met minder geld zijn rondgekomen	35%	39%	36%	37%
Totaal	205%	215%	215%	212%

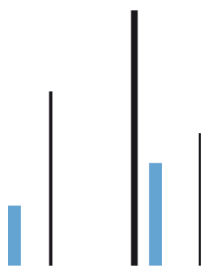

Studietempo				
Ik zou er aanzienlijk korter over doen (1 jaar of meer korter)	2%	3%	9%	4%
Ik zou er korter over doen	6%	10%	9%	9%
Dat zou weinig verschil uitmaken	85%	80%	69%	79%
Ik zou er langer over doen	4%	5%	8%	6%
Ik zou er aanzienlijk langer over doen (1 jaar of meer langer)	2%	2%	5%	3%
Totaal	100%	100%	100%	100%

Woongedrag (meerdere antwoorden mogelijk)				
Dan zou ik (langer) thuis (bij mijn ouders) zijn blijven wonen	54%	52%	46%	51%
Dan zou ik weer thuis (bij mijn ouders) zijn gaan wonen	14%	14%	13%	14%
Dan zou ik eerder uitwonend zijn geworden	3%	1%	1%	1%
Dan zou ik in een stad dichterbij mijn ouderlijk huis zijn gaan studeren	16%	18%	12%	16%
Dan zou ik in de stad van mijn studie zijn gaan wonen	8%	5%	6%	6%
Dan zou ik op zoek zijn gegaan naar woonruimte met lagere woonlasten	21%	17%	19%	19%
Dan zou ik geen andere keuzes maken dan mijn huidige keuzes	33%	36%	41%	36%
Totaal	149%	142%	138%	143%

Bijlage C: Aanvullende tabellen masterfase

In deze bijlage wordt een aantal tabellen gepresenteerd die een aanvullend beeld geven op de analyses zoals gepresenteerd in dit rapport.

Tabel C.1: Effect van leeftijd op gedrag in de masterfase

<i>Studiegedrag</i>	17-19	20-21	22-23	24 en ouder	Totaal
Ja, ik zou dezelfde keus maken	49%	44%	49%	45%	47%
Ja, maar ik zou deze alleen in de huidige studiestad volgen	18%	18%	10%	9%	14%
Nee, ik zou sowieso geen master gaan doen	6%	10%	13%	20%	12%
Nee, ik zie er dan van af	27%	28%	28%	26%	27%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%

<i>Financieel effect (meerdere antwoorden mogelijk)</i>	17-19	20-21	22-23	24 en ouder	Totaal
Dan zou ik meer geld lenen bij DUO	57%	65%	67%	70%	64%
Dan zou ik meer geld van mijn ouders lenen	29%	30%	33%	25%	30%
Dan zou ik meer geld van mijn ouders krijgen	33%	23%	23%	13%	24%
Dan zou ik meer geld verdienen met werken	56%	63%	56%	58%	59%
Dan zou ik met minder geld rondkomen	40%	43%	39%	31%	39%
Totaal	215%	224%	218%	198%	215%

<i>Studietempo</i>	17-19	20-21	22-23	24 en ouder	Totaal
Ik zou er aanzienlijk korter over doen (1 jaar of meer korter)	2%	2%	3%	4%	3%
Ik zou er korter over doen	14%	10%	8%	12%	11%
Dat zou weinig verschil uitmaken	74%	80%	75%	68%	75%
Ik zou er langer over doen	9%	7%	11%	11%	9%
Ik zou er aanzienlijk langer over doen (1 jaar of meer langer)	2%	2%	3%	4%	2%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%

<i>Woongedrag (meerdere antwoorden mogelijk)</i>	17-19	20-21	22-23	24 en ouder	Totaal
Dan zou ik (langer) thuis (bij mijn ouders) blijven wonen	45%	43%	32%	34%	40%
Dan zou ik eerder uitwonend worden	1%	2%	1%	2%	2%
Dan zou ik in een stad dichterbij mijn ouderlijk huis gaan studeren	14%	11%	9%	7%	10%
Dan zou ik in de stad van mijn studie gaan wonen	10%	14%	10%	12%	12%
Dan zou ik op zoek gaan naar woonruimte met lagere woonlasten	27%	28%	24%	19%	25%
Dan zou ik geen andere keuzes maken dan mijn huidige keuzes	35%	36%	45%	46%	40%
Totaal	132%	134%	122%	121%	128%

Tabel C.2: Effect van HBO-WO op gedrag in de masterfase

Stu diegedrag	HBO	WO	Totaal
Ja, ik zou dezelfde keus maken	29%	68%	47%
Ja, maar ik zou deze alleen in de huidige studiestad volgen	11%	18%	14%
Nee, ik zou sowieso geen master gaan doen	20%	2%	12%
Nee, ik zie er dan van af	40%	12%	27%
Totaal	100%	100%	100%

Financieel effect (meerdere antwoorden mogelijk)			
Dan zou ik meer geld lenen bij DUO	61%	66%	64%
Dan zou ik meer geld van mijn ouders lenen	26%	32%	30%
Dan zou ik meer geld van mijn ouders krijgen	21%	26%	24%
Dan zou ik meer geld verdienen met werken	63%	56%	59%
Dan zou ik met minder geld rondkomen	40%	39%	39%
Totaal	210%	218%	215%

Stu dietempo			
Ik zou er aanzienlijk korter over doen (1 jaar of meer korter)	2%	3%	3%
Ik zou er korter over doen	11%	11%	11%
Dat zou weinig verschil uitmaken	78%	74%	75%
Ik zou er langer over doen	7%	10%	9%
Ik zou er aanzienlijk langer over doen (1 jaar of meer langer)	1%	3%	2%
Totaal	100%	100%	100%

Woongedrag (meerdere antwoorden mogelijk)			
Dan zou ik (langer) thuis (bij mijn ouders) blijven wonen	43%	38%	40%
Dan zou ik eerder uitwonend worden	2%	1%	2%
Dan zou ik in een stad dichterbij mijn ouderlijk huis gaan studeren	8%	11%	10%
Dan zou ik in de stad van mijn studie gaan wonen	14%	11%	12%
Dan zou ik op zoek gaan naar woonruimte met lagere woonlasten	26%	25%	25%
Dan zou ik geen andere keuzes maken dan mijn huidige keuzes	36%	42%	40%
Totaal	129%	128%	128%

Tabel C.3: Effect van woonsituatie op gedrag in de masterfase

	Bij ouders	Op Kamers	Zelfstandig	Totaal
Studiegedrag				
Ja, ik zou dezelfde keus maken	39%	54%	48%	47%
Ja, maar ik zou deze alleen in de huidige studiestad volgen	17%	14%	8%	14%
Nee, ik zou sowieso geen master gaan doen	12%	9%	19%	12%
Nee, ik zie er dan van af	33%	23%	25%	27%
Totaal	100%	100%	100%	100%
Financieel effect (meerdere antwoorden mogelijk)				
Dan zou ik meer geld lenen bij DUO	49%	75%	71%	64%
Dan zou ik meer geld van mijn ouders lenen	31%	30%	26%	30%
Dan zou ik meer geld van mijn ouders krijgen	28%	23%	15%	24%
Dan zou ik meer geld verdienen met werken	60%	55%	66%	59%
Dan zou ik met minder geld rondkomen	45%	37%	33%	39%
Totaal	213%	219%	211%	215%
Studietempo				
Ik zou er aanzienlijk korter over doen (1 jaar of meer korter)	2%	3%	4%	3%
Ik zou er korter over doen	11%	11%	9%	11%
Dat zou weinig verschil uitmaken	77%	74%	74%	75%
Ik zou er langer over doen	8%	9%	10%	9%
Ik zou er aanzienlijk langer over doen (1 jaar of meer langer)	2%	3%	3%	2%
Totaal	100%	100%	100%	100%
Woongedrag (meerdere antwoorden mogelijk)				
Dan zou ik (langer) thuis (bij mijn ouders) blijven wonen	57%	27%	34%	40%
Dan zou ik eerder uitwonend worden	2%	1%	1%	2%
Dan zou ik in een stad dichterbij mijn ouderlijk huis gaan studeren	9%	11%	10%	10%
Dan zou ik in de stad van mijn studie gaan wonen	12%	13%	8%	12%
Dan zou ik op zoek gaan naar woonruimte met lagere woonlasten	21%	31%	19%	25%
Dan zou ik geen andere keuzes maken dan mijn huidige keuzes	31%	43%	52%	40%
Totaal	132%	127%	124%	128%

Tabel C.4: Effect van inschrijvingsduur op gedrag in de masterfase

<i>Studiegedrag</i>	1-2 jaar	3-4 jaar	5+ jaar	Totaal
Ja, ik zou dezelfde keus maken	42%	45%	54%	47%
Ja, maar ik zou deze alleen in de huidige studiestad volgen	16%	15%	12%	14%
Nee, ik zou sowieso geen master gaan doen	10%	12%	14%	12%
Nee, ik zie er dan van af	32%	28%	19%	27%
Totaal	100%	100%	100%	100%

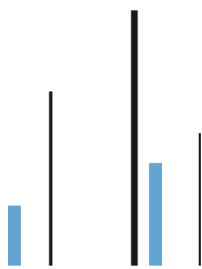
<i>Financieel effect (meerdere antwoorden mogelijk)</i>				
Dan zou ik meer geld lenen bij DUO	59%	63%	72%	64%
Dan zou ik meer geld van mijn ouders lenen	30%	28%	32%	30%
Dan zou ik meer geld van mijn ouders krijgen	32%	21%	19%	24%
Dan zou ik meer geld verdienen met werken	56%	65%	53%	59%
Dan zou ik met minder geld rondkomen	39%	43%	35%	39%
Totaal	215%	219%	210%	215%

<i>Studietempo</i>				
Ik zou er aanzienlijk korter over doen (1 jaar of meer korter)	2%	2%	3%	3%
Ik zou er korter over doen	10%	11%	12%	11%
Dat zou weinig verschil uitmaken	78%	75%	71%	75%
Ik zou er langer over doen	8%	9%	10%	9%
Ik zou er aanzienlijk langer over doen (1 jaar of meer langer)	1%	2%	4%	2%
Totaal	100%	100%	100%	100%

<i>Woongedrag (meerdere antwoorden mogelijk)</i>				
Dan zou ik (langer) thuis (bij mijn ouders) blijven wonen	41%	43%	33%	40%
Dan zou ik eerder uitwonend worden	2%	1%	1%	2%
Dan zou ik in een stad dichterbij mijn ouderlijk huis gaan studeren	15%	8%	9%	10%
Dan zou ik in de stad van mijn studie gaan wonen	13%	12%	11%	12%
Dan zou ik op zoek gaan naar woonruimte met lagere woonlasten	30%	25%	20%	25%
Dan zou ik geen andere keuzes maken dan mijn huidige keuzes	34%	38%	48%	40%
Totaal	136%	127%	122%	128%

Bijlage D: Aanvullende tabellen OV maatregelen

In deze bijlage wordt een aantal tabellen gepresenteerd die een aanvullend beeld geven op de analyses zoals gepresenteerd in dit rapport.

Tabel D.1: Effect van leeftijd op gedrag na afschaffing OV kaart

<i>Studiegedrag</i>	17-19	20-21	22-23	24 eo	Totaal
Dan was ik wel gaan studeren	82%	76%	79%	67%	76%
Dan zou ik 1 of 2 jaar later zijn gaan studeren	11%	9%	8%	7%	9%
Dan zou ik mijn studie langer (dan 2 jaar) hebben uitgesteld	2%	5%	4%	5%	4%
Dan zou ik niet zijn gaan studeren	5%	10%	9%	21%	11%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%

<i>Financieel effect (meerdere antwoorden mogelijk)</i>					
Dan zou ik meer geld lenen bij DUO	44%	50%	52%	51%	49%
Dan zou ik meer geld van mijn ouders lenen	26%	26%	28%	24%	26%
Dan zou ik meer geld van mijn ouders krijgen	33%	26%	20%	17%	25%
Dan zou ik meer geld verdienen met werken	54%	52%	47%	52%	51%
Dan zou ik met minder geld rondkomen	41%	46%	43%	42%	43%
Totaal	198%	200%	190%	186%	195%

<i>Studietyempo</i>					
Ik zou er aanzienlijk korter over doen (1 jaar of meer korter)	2%	1%	2%	3%	2%
Ik zou er korter over doen	11%	5%	6%	6%	7%
Dat zou weinig verschil uitmaken	81%	86%	83%	77%	82%
Ik zou er langer over doen	5%	5%	8%	9%	6%
Ik zou er aanzienlijk langer over doen (1 jaar of meer langer)	1%	3%	1%	5%	3%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%

<i>Woongedrag bij 50% betalen (meerdere antwoorden mogelijk)</i>					
Dan zou ik (langer) thuis (bij mijn ouders) blijven wonen	18%	26%	23%	27%	23%
Dan zou ik eerder uitwonend worden	40%	23%	16%	14%	24%
Dan zou ik in een stad dichterbij mijn ouderlijk huis gaan studeren	22%	31%	19%	21%	24%
Dan zou ik in de stad van mijn studie gaan wonen	43%	40%	41%	35%	40%
Dan zou ik op zoek gaan naar woonruimte met lagere woonlasten	22%	18%	17%	22%	19%
Dan zou ik geen andere keuzes maken dan mijn huidige keuzes	21%	27%	35%	32%	28%
Totaal	166%	166%	150%	151%	160%

<i>Woongedrag bij 100% betalen (meerdere antwoorden mogelijk)</i>					
Dan zou ik (langer) thuis (bij mijn ouders) blijven wonen	17%	31%	21%	31%	25%
Dan zou ik eerder uitwonend worden	43%	24%	18%	14%	26%
Dan zou ik in een stad dichterbij mijn ouderlijk huis gaan studeren	21%	28%	22%	24%	24%
Dan zou ik in de stad van mijn studie gaan wonen	47%	42%	46%	38%	44%
Dan zou ik op zoek gaan naar woonruimte met lagere woonlasten	21%	21%	18%	22%	21%
Dan zou ik geen andere keuzes maken dan mijn huidige keuzes	19%	24%	33%	33%	26%
Totaal	168%	171%	158%	161%	165%

Tabel D.2: Effect van HBO-WO op gedrag na afschaffing OV kaart

Stu diegedrag	HBO	WO	Totaal
Dan was ik wel gaan studeren	69%	85%	76%
Dan zou ik 1 of 2 jaar later zijn gaan studeren	11%	6%	9%
Dan zou ik mijn studie langer (dan 2 jaar) hebben uitgesteld	5%	3%	4%
Dan zou ik niet zijn gaan studeren	15%	6%	11%
Totaal	100%	100%	100%

Financieel effect (meerdere antwoorden mogelijk)			
Dan zou ik meer geld lenen bij DUO	45%	53%	49%
Dan zou ik meer geld van mijn ouders lenen	27%	25%	26%
Dan zou ik meer geld van mijn ouders krijgen	24%	26%	25%
Dan zou ik meer geld verdienen met werken	55%	47%	51%
Dan zou ik met minder geld rondkomen	45%	42%	43%
Totaal	196%	193%	195%

Stu dietempo			
Ik zou er aanzienlijk korter over doen (1 jaar of meer korter)	2%	2%	2%
Ik zou er korter over doen	8%	6%	7%
Dat zou weinig verschil uitmaken	81%	83%	82%
Ik zou er langer over doen	6%	6%	6%
Ik zou er aanzienlijk langer over doen (1 jaar of meer langer)	2%	3%	3%
Totaal	100%	100%	100%

Woongedrag bij 50% betalen (meerdere antwoorden mogelijk)			
Dan zou ik (langer) thuis (bij mijn ouders) blijven wonen	29%	18%	23%
Dan zou ik eerder uitwonend worden	24%	24%	24%
Dan zou ik in een stad dichterbij mijn ouderlijk huis gaan studeren	25%	23%	24%
Dan zou ik in de stad van mijn studie gaan wonen	43%	38%	40%
Dan zou ik op zoek gaan naar woonruimte met lagere woonlasten	21%	18%	19%
Dan zou ik geen andere keuzes maken dan mijn huidige keuzes	25%	31%	28%
Totaal	167%	151%	160%

Woongedrag bij 100% betalen (meerdere antwoorden mogelijk)			
Dan zou ik (langer) thuis (bij mijn ouders) blijven wonen	32%	17%	25%
Dan zou ik eerder uitwonend worden	24%	28%	26%
Dan zou ik in een stad dichterbij mijn ouderlijk huis gaan studeren	25%	23%	24%
Dan zou ik in de stad van mijn studie gaan wonen	46%	41%	44%
Dan zou ik op zoek gaan naar woonruimte met lagere woonlasten	22%	19%	21%
Dan zou ik geen andere keuzes maken dan mijn huidige keuzes	24%	28%	26%
Totaal	173%	157%	165%

Tabel D.3: Effect van woonsituatie op gedrag na afschaffing OV kaart

	Bij ouders	Op Kamers	Zelfstandig	Totaal
Studiegedrag				
Dan was ik wel gaan studeren	77%	80%	67%	76%
Dan zou ik 1 of 2 jaar later zijn gaan studeren	10%	8%	6%	9%
Dan zou ik mijn studie langer (dan 2 jaar) hebben uitgesteld	4%	4%	5%	4%
Dan zou ik niet zijn gaan studeren	10%	8%	22%	11%
Totaal	100%	100%	100%	100%
Financieel effect (meerdere antwoorden mogelijk)				
Dan zou ik meer geld lenen bij DUO	40%	57%	52%	49%
Dan zou ik meer geld van mijn ouders lenen	29%	23%	26%	26%
Dan zou ik meer geld van mijn ouders krijgen	30%	22%	19%	25%
Dan zou ik meer geld verdienen met werken	56%	47%	51%	51%
Dan zou ik met minder geld rondkomen	46%	41%	41%	43%
Totaal	202%	190%	188%	195%
Studietempo				
Ik zou er aanzienlijk korter over doen (1 jaar of meer korter)	2%	2%	3%	2%
Ik zou er korter over doen	8%	6%	5%	7%
Dat zou weinig verschil uitmaken	83%	82%	80%	82%
Ik zou er langer over doen	5%	7%	8%	6%
Ik zou er aanzienlijk langer over doen (1 jaar of meer langer)	2%	3%	4%	2%
Totaal	100%	100%	100%	100%
Woongedrag bij 50% betalen (meerdere antwoorden mogelijk)				
Dan zou ik (langer) thuis (bij mijn ouders) blijven wonen	28%	17%	27%	23%
Dan zou ik eerder uitwonend worden	31%	21%	14%	24%
Dan zou ik in een stad dichterbij mijn ouderlijk huis gaan studeren	25%	25%	22%	24%
Dan zou ik in de stad van mijn studie gaan wonen	43%	38%	40%	40%
Dan zou ik op zoek gaan naar woonruimte met lagere woonlasten	19%	20%	17%	19%
Dan zou ik geen andere keuzes maken dan mijn huidige keuzes	22%	33%	31%	28%
Totaal	169%	154%	151%	160%
Woongedrag bij 100% betalen (meerdere antwoorden mogelijk)				
Dan zou ik (langer) thuis (bij mijn ouders) blijven wonen	30%	19%	27%	25%
Dan zou ik eerder uitwonend worden	36%	21%	14%	26%
Dan zou ik in een stad dichterbij mijn ouderlijk huis gaan studeren	25%	24%	24%	24%
Dan zou ik in de stad van mijn studie gaan wonen	49%	39%	42%	44%
Dan zou ik op zoek gaan naar woonruimte met lagere woonlasten	20%	22%	18%	20%
Dan zou ik geen andere keuzes maken dan mijn huidige keuzes	19%	32%	30%	26%
Totaal	178%	158%	155%	166%

Tabel D.4: Effect van inschrijvingsduur op gedrag na afschaffing OV kaart

Studiegedrag	1-2 jaar	3-4 jaar	5+ jaar	Totaal
Dan was ik wel gaan studeren	73%	73%	85%	76%
Dan zou ik 1 of 2 jaar later zijn gaan studeren	12%	8%	6%	9%
Dan zou ik mijn studie langer (dan 2 jaar) hebben uitgesteld	3%	6%	3%	4%
Dan zou ik niet zijn gaan studeren	12%	13%	6%	11%
Totaal	100%	100%	100%	100%

Financieel effect (meerdere antwoorden mogelijk)				
Dan zou ik meer geld lenen bij DUO	45%	49%	53%	49%
Dan zou ik meer geld van mijn ouders lenen	24%	27%	27%	26%
Dan zou ik meer geld van mijn ouders krijgen	30%	23%	22%	25%
Dan zou ik meer geld verdienen met werken	52%	53%	47%	51%
Dan zou ik met minder geld rondkomen	41%	46%	41%	43%
Totaal	193%	199%	190%	195%

Studietempo				
Ik zou er aanzienlijk korter over doen (1 jaar of meer korter)	1%	1%	4%	2%
Ik zou er korter over doen	8%	6%	6%	7%
Dat zou weinig verschil uitmaken	84%	83%	80%	82%
Ik zou er langer over doen	5%	6%	7%	6%
Ik zou er aanzienlijk langer over doen (1 jaar of meer langer)	1%	3%	3%	3%
Totaal	100%	100%	100%	100%

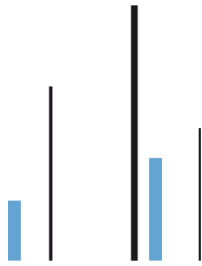

Woongedrag bij 50% betalen (meerdere antwoorden mogelijk)				
Dan zou ik (langer) thuis (bij mijn ouders) blijven wonen	20%	26%	24%	23%
Dan zou ik eerder uitwonend worden	34%	23%	15%	24%
Dan zou ik in een stad dichterbij mijn ouderlijk huis gaan studeren	21%	27%	23%	24%
Dan zou ik in de stad van mijn studie gaan wonen	42%	42%	35%	40%
Dan zou ik op zoek gaan naar woonruimte met lagere woonlasten	24%	18%	17%	19%
Dan zou ik geen andere keuzes maken dan mijn huidige keuzes	25%	27%	34%	28%
Totaal	166%	162%	148%	160%

Woongedrag bij 100% betalen (meerdere antwoorden mogelijk)				
Dan zou ik (langer) thuis (bij mijn ouders) blijven wonen	20%	28%	27%	25%
Dan zou ik eerder uitwonend worden	36%	23%	19%	26%
Dan zou ik in een stad dichterbij mijn ouderlijk huis gaan studeren	21%	26%	24%	24%
Dan zou ik in de stad van mijn studie gaan wonen	46%	42%	42%	44%
Dan zou ik op zoek gaan naar woonruimte met lagere woonlasten	24%	19%	18%	21%
Dan zou ik geen andere keuzes maken dan mijn huidige keuzes	23%	25%	32%	26%
Totaal	170%	164%	162%	165%

Bijlage E: Aanvullende tabellen combinatie van maatregelen

Tabel D.1: Studiekeuze bij invoering studiebeurs Bachelorfase en/of afschaffing OV-kaart

<i>Leeftijd</i>	17-19	20-21	22-23	24 eo	Totaal
Dan was ik wel gaan studeren	71%	67%	66%	53%	65%
Dan zou ik 1 of 2 jaar later zijn gaan studeren	16%	13%	13%	12%	14%
Dan zou ik mijn studie langer (dan 2 jaar) hebben uitgesteld	4%	6%	7%	6%	6%
Dan zou ik niet zijn gaan studeren	9%	13%	15%	29%	16%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%

<i>HBO-WO</i>	HBO	WO	Totaal
Dan was ik wel gaan studeren	58%	73%	65%
Dan zou ik 1 of 2 jaar later zijn gaan studeren	15%	13%	14%
Dan zou ik mijn studie langer (dan 2 jaar) hebben uitgesteld	7%	4%	6%
Dan zou ik niet zijn gaan studeren	21%	10%	16%
Totaal	100%	100%	100%

<i>Woonsituatie</i>	Bij ouders	Op Kamers	Zelfstandig	Totaal
Dan was ik wel gaan studeren	67%	68%	53%	65%
Dan zou ik 1 of 2 jaar later zijn gaan studeren	13%	15%	11%	14%
Dan zou ik mijn studie langer (dan 2 jaar) hebben uitgesteld	6%	5%	7%	6%
Dan zou ik niet zijn gaan studeren	13%	13%	29%	16%
Totaal	100%	100%	100%	100%

<i>Inschrijftermijn</i>	1-2 jaar	3-4 jaar	5+ jaar	Totaal
Dan was ik wel gaan studeren	63%	61%	74%	65%
Dan zou ik 1 of 2 jaar later zijn gaan studeren	16%	13%	11%	14%
Dan zou ik mijn studie langer (dan 2 jaar) hebben uitgesteld	4%	7%	4%	6%
Dan zou ik niet zijn gaan studeren	17%	18%	10%	16%
Totaal	100%	100%	100%	100%